Број 3. У Новом Саду у петак 4. јануара 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељака и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне

Појединим бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, дионичарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 потура.

„Солидни елементи“.

Патријарх Георгије тражио је од професора српске новосадске гимназије, нека пораде, да у наш народно-црквени сабор уђу „солидни елементи“. Људи на свом месту. Људи умерени. Људи који имају обзира и с којима ће се моћи радити.

Ове ћемо речи слушати у току изборне борбе много и много пута. Зато да видимо: какве људе рачуна патријарх Георгије у „солидне елементе“.

Он рече: „Дајте ми људе који су на свом месту“. А тим је мислио: Дајте ми људе који ће мене, оставити на мом месту.

Он тражи људе, који нису претерани. Али да се даду слепо претерати на његову страну.

Он тражи људе, с којима се може радити на сабору. А у ствари мисли једну реч више. Он тражи људе, с којима се може радити на сабору — све.

Он тражи људе фине и умерене. Јест, људе, који ће гледати где се развлачи народно, гледати где се руше светиње народне, гледати где коче точак народном напретку, а ти фини и умерени људи, да не плану, него да са рукавицама на рукама, а са осмехом на лицу, иду на ручак ономе, ко све то ради.

Фини људи! Патријарх Георгије мисли под тим именом људе, који проневеру зову: заборавност онда, кад се тиче великог господина. А кад се тиче народа, који иште своје право отворено, незавијено, који попу каже поп, а дефрауданту дефраудант, тога зову — простак.

Фини људи! Ту мисли оне, који разуму и схваћају, кад неко свом силом удара по народу и народним правима, али не разуму како неко може свим силама бранити народ и права народна.

Па онда људи обазриви. Ту мисли оне, који имају пуно обзира према онима, који према народу немају никаква обзира.

И ту мисли оне, који се од силних обзира праве слепи код очију, глуви код ушију а глупи поред памети.

Ето какве људе разуме патријарх Георгије под солидним елементима, а то ће рећи под исправним људима. Али то није тако! И ми смо за исправне људе. И ми смо за те такозване солидне елементе. И за људе на свом месту. И за људе с којима се може радити. И за људе који имају обзира. И који нису претерани. И који су напослетку умерени.

Јесте и ми хоћемо такве људе. Али човек на свом месту стоји усправљен и не завлачи се никоме под скут. Човек на свом месту не уступа, него уме да издржи

И ми смо за људе с којима се може радити. Али не с којима се може радити све, него с којима се може радити само добро, а зло никако.

И ми смо за људе, који имају обзира. Али обзира према народу, обзира према цркви и школи својој, обзира према дужности својој, а не само и једино обзира према ономе, који не заслужује обзира и оном, што не заслужује обзира.

И ми смо за људе који нису претерани, но умерени и знају границе. Али за оне људе који знају границе попуштању и нису претерани у томе.

И ми смо напослетку за људе фине. Ал човек у истини фини, он је пун обзира и финоће према народу, а не само према силнима. Човек у истини фини, није пузавац, него предусретљив према свакоме, ко то — заслужује.

И оно није „фини“ него је обичан неваљалац, који се подухвати да брани право народно и ради на добру народном, па после из силне финоће напусти све то, да може лизати патријархове чиније.

Нек нико не мисли, да и ми не желимо у сабор солидне елементе и људе на свом месту, па напослетку људе одмерене, умерене и фине. Само што ми те фине људе замишљамо сасвим друкчије но патријарх Георгије. И човек фини, треба да је у првом реду — човек. А пузавац није човек, па не може бити никад ни фини, нити икакав човек.

Оволико да се разумемо!

Католичка автономија.

Будимпешта, 3. јануара.

У данашњој седници католичког конгреса, говорио је Габор Угрон. Говорио је дуго, ватрено и са великим разумевањем у корист што шире католичке автономије. Напослетку је говорио за што ширу автономију свију вероисповести, а против државне превласти.

Угрон је доказивао, да је некада у Угарској католичка вероисповед била државна вероисповед, вероисповед која је уживала нарочиту државну заштиту и надмоћије. У таком времену било је природно, да се држава много мешала у прилике католика. Хтела је, да их заштити.

Но у оном часу, кад је католичка вероисповед престала бити државна и изједначена је у закону са осталим вероисповедима, онда је требало и католицима Угарске вратити њихову слободу, на коју имају права, па да се сами бране и заштићавају. Данас нам не треба никакве државне заштите, држава није више католичка, данас нам треба слободе.

Угрон је говорио о LIII. зак. чланку од 1868. године. Тај законски чланак почиње са речима: „Донде, док се на основу закона не реши уопште равноправност свију признатих вероисповеди...“ Дакле се из овог види, да је држава обећала једнак закон, једнаку автономију за све вероисповеди. Па што не донесе до сад тај закон? То би било једино право у правној држави. И докле год се то не догоди, биће свакојаких трзавица. Закон треба да влада, а не да се владе погађају са појединим вероисповедима и дају им шта хоће.

За тим је говорио Угрон о праву автономије да управља својим фондовима и школама. Држава има само права надзора а никако право управе.

Кад је Угрон говорио о школи, рекао је и ове речи: „Слеп је, ко не види, да по науци Христовој и духу Христове цркве треба на леђима народа положити сваки основ напретку. Христос није био заступник богаташа ни силника, него заступник сиротих и потиштених.

Кардинал Шамаша: „Христос је био заступник свију нас“.

Угрон: „Јесте, био је заступник свију нас. Ал зато се једном само састао са црквеним великодостојницима, и тамо су га наружили, и једном је само изашао пред светску управу и она га је осудила на смрт!“

Од нас се тражи, вели Угрон даље, да признамо, да ми нисмо у стању да рукујемо

ПОДЛИСТАК.

ТРИ ЖЕЉЕ.

С руског: Милован.

— Причајте ми што, Иља Аврамић! — рекох ја, спуштајући се на топли светлуцави песак, кад смо, најзад, стигли до згоднога места на Алупкинском прибрежју, идући по шљунковиту путу.

А Иља Аврамић, мало, дежмекасто момче, са препланулим лицем и веселим очима, забацио капу на затиљак и, по обичају, не одговори одма. Само се насмешио, размишљајући о нечем, а о чему, то је само он знао, и извади из џепа боцу вина.

— Це, це, це! — рече он, машући главом. — А гле има труња од запушача. Хоћете ли? — дода он, држећи боцу на готово.

— Да, труња! — одговорих ја неодлучно.

— Труња — рече Иља Аврамић. — Ал' знате ли ви ону турску пословицу? »Луда је, који због једне буве баца у ватру своје одело!«

И он завали главу унатраг, те натеже боцу.

А мимо нас пролажаху две девојке са суседна добра, две Енглескиње, с великим псетом, које су оне купале неколико пута. А за тим тромо корачао по песку млад, очевидно, московски трговац, који је једва дисао, али ипак био добродушан, као добро угојени јунци А Иља Аврамић их све пропрати веселим погледима.

— Ну, рече он обративши се уједаред мени, — ја ћу да вам причам скаску са истока о томе, о чему ви сад мислите, — о женама.

Ја се насмејах.

— А по чему ви судите, да ја мислим о женама?

— Це! — рече Иља Аврамић. — Све на свету мисли само о женама и све на свету за њих. Све, све би дали за њих. Слушајте.

И он зажмуривши поче причати:

— Био један Турчин, добар и честит Турчин. А био је тако сирома! Цело добро његово беше само једна жена. И мучио се Турчин, те радио најтеже послове, али никако да се отргне из невоље. Што заслужи све оде на храну, а што остане — на дарове жене. А веома је волео своју жену и било га срамота, да дарива жену ма чим. И Турчин очајаваше. Седи на прагу своје колибе, па уздише заједно са женом.

— Алах ил Алах! Видиш сам, како радим, а никад нећеш да ми испуниш ни једну моју жељу! Никад нисам знао шта је срећа, па и умрећу у жељи, а твоја милост неће сићи на ме!

А у тај мах ишао кроз село пророк. И дође на праг Турчину, па чувши његову жалбу, махну главом.

— О, рече, добри човече, узалуд се ти молиш Алаху. Ниси ти достојан да будеш срећан.

— Како? — рече Турчин. — Зар ја да нисам достојан да будем срећан, ја, који сам тако рећи још у утроби мајчиној знао радити?

— Не, рече пророк — ниси достојан. Ти одвећ љубиш своју жену.

А Турчин се, знате, чисто расрди.

— Љубим своју жену? Па шта онда? Ја и онако нисам никад био срећан у гостима, па зар да ме раставиш и од жене?

— Напротив! — одговори пророк, а све се некако лукаво смеши. — Ја сам, рече, дошао, да ти помогнем.

— Па Бог те благословио — рече Турчин — помажи, што пре помажи, та ја још ни јео нисам данас.

— Ну, а ти слушај — рече пророк. — Алах ти шиље срећу. Он се одлучио да ти испуни твоје три жеље. Ишти што хоћеш — све ће ти се испунити. Зар то није срећа? Па ћемо да видимо, како ћеш да распоредиш са својом срећом.

И пророка нестаде. Разумете ли? Пророк је изговорио оне речи, па га нестаде.

Боже мој! Како се радовао цело вече Турчин са женом!

својим добром и управљамо својим школама. Тражи се, да сами себе прогласимо малољетнима. Кад би ми то учинили, ми би се одрекли, да се наша деца васпитају у духу наше цркве. Нека нико не мисли, да сам ја за то, да се фондови и школе других вероисповести предаду држави. Ја тражим, да се свима даду највеће слободе, и то нам не би било опасно, кад би и ми имали нашу слободу и автономију. Ја би био рђав католик, кад би држао, да нами треба нарочите заштите. Нека се свака вероисповест развија у своме правцу, па ће ипак свака служити истој цели а то је општем развитку.

Нека престане једном над свима нама туторисање државе. Више вреди слобода, но државна заштита. Христос није потчинио цркву држави, него је одредио цркву да служи општем добру и општој слободи. И кад ми то хоћемо, наши црквени великодостојници не смеју нас оставити саме, но треба да нас помажу, шта више треба да нас предводе у овој ствари...

Овај говор Угрона примљен је са великим допадањем. Чак и они полутани, који су за то, да буде како влада хоће, и да се прими што она даје, морали су признати вредност Угроновог говора и честитали су му.

Нови Сад, 3. јануара

Код патријарха Георгија био је, као што смо већ јавили, професорски збор српске велике гимназије новосадске. Од оног доба, од кад је патријарх Георгије не само онако ружно одбио прилог на зграду српске велике гимназије новосадске, но је назвао управитеља те гимназије г. Пушибрка анархистом, од оно доба честитали су професори те гимназије брзојавом патријарху нову годину. То су закључили били и ове године. Али су после тога наново сазвани, те је г. Пушибрк израдио да лично иду. Чим су господа ушла код патријарха, одмах је ушао за њима прота Јеремић, уредник „С. Сиона“, сео мирно за сто и почео бележити речи, које се тамо говоре. Ово је мало изненадило. Г. Пушибрк је наговорио свашта и кадио је највећом кадионицом. После тога је говорио патријарх, па међу осталим и оно, да треба да се постарају господа професори, да у сабор уђу „солидни елементи“, с којима се може радити и т. д.

Ово поклоненије употребиће сад уредник „С. Сиона“ у свом листу, да докаже: колика је љубав у свима круговима према патријарху Георгију. А ко зна, како је све ишло, тај види, како је све издалека спремано и удешено, да се народу сасипе што више прашине у очи.

Политички преглед.

Саветовање код владара. Из Беча јављају, да је прошлог уторника било подуже војно саветовање Министар рата Кригхамер и шеф генералног штаба барон Бек, присуствовали су томе саветовању, које је, као што рекосмо, доста дуго трајало. У политичким круговима тврде, да су донети важни закључци и да ће се ускоро збити важнији догађаји. Поближе се о томе, што се има догодити, не зна ништа. Бар се о томе не говори.

Једно војно наређење. „Нова Реформа“ јавља из Кракове, како је корпсни командант Фидлер наредио, да сви официри, који су у трупама, које стоје под његовом командом, морају изучити руски језик. За војног учитеља у Лавову именован је руски православни свештеник Димитријевић. И о овој наредби много се говори у политичким круговима и јавности.

Немачки цар руском цару. Крилни ађутант немачког цара, капетан на мору Уседом, предао је прошле недеље руском цару својеручно писмо немачког цара Виљема и божићни поклон. Изасланик немачког цара походио је и руску царицу удовицу, те је и њој предао својеручно писмо немачког цара. У овом писму честита цар Виљем удовој царици нову годину. Немачко јавно мнење јако је задовољно са овим догађајем и види у њему нов доказ срдачних односа између руског и немачког царског владарског дома.

Руска влада и руске велике школе. Познате су оне демонстрације на руским великим школама, нарочито у последње време. Свему томе је био разлог, што питање руских великих школа није било никако уређено, што ђаци нису имали никаква права, те се нису могли ни удруживати, ни слободније кретати, а уз то су немилице прогањани. Руској влади се мора признати, да је добро учинила што се почела озбиљно тим питањем бавити, како би учинила краја ђачким изгредима и припомогла, да се руски ђаци великошколци могу слободније кретати и науци посветити. Руски званичан лист „Владин Весник“ донео је једну наредбу руског министра наставе Вановског о уређењу ђачких удружења и другим установама на великим школама Русије. Од сада се дозвољава руским ђацима да оснивају удружења, да оснивају потпомагајуће благајне, библиотеке и читаонице, за тим удружења, која ће се бринути да ђаци дођу до какве зараде и удружења, која ће припомоћи, да се ђаци што више образују у делима вештине, књижевности и научности. Ђаци могу ова удружења потпуно самостално и независно оснивати и њима управљати, а универзитетска власт има само право надзора. Овим одређењем испуњена је давнашња жеља руских ђака бар у најглавнијем. Нема сумње, да ће ово учинити краја ђачким демонстрацијама у Русији и завести правилнији и слободнији живот на руским великим школама. Но нема сумње, да неће само остати на овоме и да ће се за краће време извести и оне друге потребније реформе, те ће живот и кретање руских ђака великошколаца бити раван животу и кретању великошколаца у другим просветним државама.

Изјаве француског министра-председника Валдек Русоа. Француски министар-председник Валдек Русо посетио је округ Сант Етиенски и држао више говора о приликама у Француској. Похвалио је напредак индустрије, канализације и железнице. Похвалио је родољубиви рад француских начелника и назвао их великим саветом француских општина. Истакао је и проширење француске колонизације. 1871. год. француске колонизације износиле су 800 хиљада квадратних километара, данас броје преко 6 милијуна квадратних километара. Увоз и извоз 1871. године износили су 222 милијуна франака, и године 1900. прешли су већ 780 милијуна. Хвали и напредак колонизације на Мадагаскару. У другом једном свом говору изнео је Валдек Русо како унутарње политичке прилике при ступању данашње владе на управу земље беху посве замршене усљед националистичких агитација. Но члановима владе, у којој су све републиканске странке, пошло је за руком да удруже све снаге. И тада је наступило време сигурности и рада. Хвали донете законе, а нарочито међу њима, законе о удружењу, који пружише по друштво добра јемства. Истиче још и законе о порези на наследство, на пиће па и колонијалну војску. За тим нарочито законе о раденичком питању, о одмору, трајању рада, обезбеђењу радника и т. д., за тим законе о преустројству поморске силе и одбрани колонија.

Са великим задовољством је за тим истакао посету талијанске флоте у Тулону и посету руског цара у Француској, што је учврстило савез Француске и Русије. А посета у Тулону посведочила је да Француска уме да задобије симпатије и на страни. Влада је ојачала републику а тиме јој најбоље и послужила. Он гледа са поуздањем у будућност и нада се да ће скорашњи избори за сабор донети већину републиканску. Двадесети век уздиже се над рушевинама краљевине, орлеанизма и царства.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглези су и опет врло штедљиви у вестима, и ако се непријатељ на целом бојишту врло живо креће. Лорд Киченер умео је само да јави једну завијену ал зато ипак врло смешну вест. Страшни Девет у мал што није пао шака Енглезима, али на жалост је ипак умакао. Киченер вели, да је енглеском генералу Хамилтону пошло за руком, да се на три миље приближи Девету и његовој војсци. Но Девет се ноћу спасао на једни коли. Енглеске трупе гониле су Девета, али како су врло заморене биле од дугих штрапаца, то оне и коњи њени брзо посусташе. За чудо, да Киченер не јавља ништа о окршају, кога је без сумње морало бити, кад су се Енглези тако јако примакли Бурима, да је и сам Девет морао тражити спаса свога у брзом ноћном бегању на коли. Његова војска тек није могла као и он поседати на кола и побећи. Но, ал да, ова вест треба мало да охрабри клонуле духове у Лондону и Енглеској, а енглеским војницима на бојишту да покаже, како „страшни“ Девет није тако страшан, како и он мора ноћу и на коли да бега од Енглеза. — Киченер још јавља у Лондон, како је у западном Транзвалу искупљена велика бурска војска и њено језгро стоји код Рустенбурга. — У Оранжу стоји јака бурска војска код реке Вилге, јужно од Бетлехема, но њу на оку држе више енглеских одељења. У Капу се такођер живо крећу више бурских оде-

---

— Ну, рече — сад ћемо да проживимо, жено!

А жена ће му рећи:

— Уступи мени једну жељу!

— Па добро — рече Турчин — ја ћу са оне друге две бити срећан до смрти.

Кад ал' жена већ стоји пред њиме као лепотица, какву ни у сну не можеш видети.

— Шта? — рече — ја добра? Ја сам већ остварила своју жељу. А сад, рече, збогом. Ја одох Ибрахим-Хасану. Он је бољи од тебе, а богат је, да нема шта молити у Алаха. Сад ће да ме узме себи и сам султан.

А Турчину помрче пред очима од такве шале. И он завапи:

— Алах ил Алах! Молим ти се, преобрати је у најгору и најгаднију жабу!

Трах — а пред њим већ стоји не лепотица, него, што но у нас веле, Баба Јага, да ти се смучи, кад је видиш! И муж и жена стоје па се гледе.

— Господару мој — рече жена — сети се пређашњег нашег живота! Сети се, како сам те волела!

И она паде на колена, па стаде плакати и молити:

— Преобрати ме опет у ону стару!

И не Турчин није могао да издржи. Сети се пређашњег живота, па рече кроз плач:

— Преклињем те, Алах, врати ми пређашњу моју жену!

Кад ал' уједаред се ту створи од некуд — пророк.

— Алах је испунио твоју жељу — рече, додирнувши руком Баба-Јагу и створи се пређашња жена Турчинова.

— Ну — рече пророк — јеси ли задовољан сад?

— Задовољан сам — рече Турчин, а не зна куда ће с очима од стида.

— Јеси ли распоредио својом срећом? — упита га пророк.

А Турчин само махну руком.

— Имаш право, рече, свети оче и пророче. Свему је жена крива. И проклет био час, кад сам се с њоме свезао.

— Је ли згодна ова скаска? — упита Иља Аврамић, гледајући ми у очи.

А ја се окренух и насмејах На жалост и сâм сам личио у тај мах оном Турчину из скаске.

И дуго смо тако ћутећки лежали на песку.

— О мила и наивна источна мудрости! — мишљах ја. А Иља Аврамић се чини, да је заборавио, на скаску, те натезао боцу.

— Добро вино! — рече он. — Магарац је онај, који због једне буве, баца у ватру одело своје.

лења, али и енглеске војске следују њима. Као што се види Бури се на целом бојишту живо крећу и усредсређују, а Енглези су задовољни само тиме, што знају где се непријатељ прикупља. О каквом покушају да спрече усредсређивање и кретање непријатељско нема ни спомена, доказ, да су Енглези на бојишту доиста врло слаби.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком 1902. год. ступила је „Застава“ у 37. годину свога излажења, која **излази 6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Надамо се, да ће пријатељи овог листа и пријатељи радикалне странке озбиљно узети ову ствар.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ **народне бројеве од петка.** Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Иначе је цена „Застави“ 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец. Поједини бројеви стају 10 потура.

Поштов. претплатницима „Заставе“, који се код нас уједно претплате на „Невен“ и „Српску Домају“, рачунаћемо за сва три листа 40 круна годишње (у место 42 круне.) Претплата се шаље најлакше поштанском упутницом.

У Новом Саду, почетком јануара 1902.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Из патријаршије.

Било је у очи нове године! Патријарх Георгије наложио, да му ове године још тога дана дођу његови верни на честитање.

Кад су му се јавили настојатељи манастира, словослов њихов пожели му сретну 1902. годину од рођења Христова, а тринаесту годину његова патријараштва.

— Шта тринаеста?! Та није ваљда баш тринаеста? пита отац Георгије.

— Ово што иде баш је тринаеста! вели му калуђер.

То је патријарха страшно озловољило, јер он даје на такве предрасуде и врачарије. Па кад је оне вечери дочекао у друштву својих да прође 12 сати, а то је час, кад се растаје стара година од нове, један сарадник »Српског Сиоиа« узе метлу, те поче чистити.

— Шта ћеш с том метлом? — пита га отац Георгије.

— Па да почистим стару годину на улицу. Такав је бар обичај у мом крају.

— Ајак, нема од тога ништа. У мом двору неће нико чистити. И својеручно узе му метлу из руке.

А у себи је мислио: — Зар ми је с метлом отпочела нова година. Сад кад дође сабор, па ако и тај почне чистити по овом двору, исчистиће и мене на улицу.

Сутра дан, на Нову Годину, био је отац Георгије још незадовољнији. Тринаеста година његовог патријаршества, која је наступила, и она метла, није му никако ишла из главе.

Л—а.

Вести из места и са стране.

Краљ Александар у Крушедолу. Будимпештански листови доносе ову вест: Као што је познато била је последња воља упокојеног краља Милана, кад је умро у Бечу, да га ни мртва не носе натраг у Србију. Краљ Александар због тога се љутио и није дошао оцу на погреб. Краљ Угарске при свем том је наручио већ и надгробни споменик, који ће да обележава гроб некадањег српског краља који није хтео да иде натраг у своју домовину. Крушедолски манастирски калуђери чувају и брину се за ковчег краљевски и спремају се већ на сјајну тужну свечаност која ће бити тамо 8. фебруара по новом календару и помен краљу Милану. По београдским брзојавима, на ту тужну свечаност доћи ће и краљ Александер, да се помири са својим оцем који мртав у гробу лежи. Краљ Александер ће са целим својим двором поменутог дана доћи у Крушедол. Ми ову вест бележимо, како су донели будимпештански листови, остављајући њима да одговарају за веродостојност.

Нова српска земљорадничка задруга. Решењем краљевског котарског као трговачког суда у Новој Градишци, од 31. децембра 1901. број 4792. gr. (25.) уписана је у трговачки регистар истога суда „Српска земљорадничка задруга у Лађевцу“ (удружење са неограниченом одговорношћу). Председник јој је Коста Буковац, заменик председника Никола Војковић, остали чланови управног одбора: Ђура Војковић и Стојан Бјелајац и Стева Петровић пословођа.

Срби у бурском рату. Из Порт Саида пишу „Дубровнику“: „Срби који су се од векова борили за свој опстанак, и уз јуначке Буре у трансвалским кршевима показали су се јунацима. Пре кратког времена сам један храбри Србин Црногорац, учесник у бурском рату, заробио је 12 Енглеза, отео им оружје, коње и остали ратни прибор. За име овог славног Србина већ сам ових дана покушао да сазнам, као и за велики број осталих Срба што се тамо уз јуначке Буре боре за њихову свету слободу, па ћу вам према добивеном извештају саопћити њихова имена, а данас на светој мраморној плочи српске славе биљежим ове: Марко Илијић (рањен више пута), Васо Илијић, Божо Поповић, Митар Павличевић, Јово Ивановић, Илија Драгичевић, Саво Николић из Црне Горе, Лазар Вукашиновић, Божо Ђурђевић, Митар Шушић, Антун Рајчевић, Филип Петровић, Марко Вукасовић (заробљен од Енглеза, из Боке, Јово Чунић, Жарко Косић из Босне, Светолик Марковић из Војводине, Јован Узелац, Сава Узелац из српске личке Крајине. Прекјучер дођоше из Преторије неки Хрвати из хрватског приморја, искрцав се овде да израде путовање у своју отачбину. Они причају. „Радили смо као зидари, за рачун енглеске владе. Радња нам беше зидање мостова за прелаз енглеске војске к бурским границама, али што би ми дању зидали, то би Бури ноћу рушили. Енглезима се то додијало, па поставише при радњама јаке страже; но кад једно јутро одосмо на рад имасмо што и видети: сва стража до једног поубијана. Оружја им нисмо нашли, зна се да су га однели Бури. Један дан иза тога радили смо што смо живље могли, јер нам је тако било наложено. На 6 сати кад смо почивали, дође к нама главни надзиратељ радње (Енглез). Бијаше веома снужден и невесео, а кад га ми упитасмо: како теку ствари рата? Некако жалосно, нешто као подругљиво рече нам: По нас Енглезе врло добро, јучер бојно поље окитише Бури великим мноштвом енглеских глава. Ми смо мислили, да се руга; али нас он озбиљно увери да је тај дан пала која хиљада Енглеза. Ову вест назад два дана потврдише нам и неки Црнци, који су из рада дошли, као помоћници Енглеза“. Оволико вас могу известити о овом чувеном рату. У будуће све што будем дознао радо ћу вам приопћити“.

Игра природе. И у нашем листу смо доносили више пута вести о разним природним појавама у разним крајевима наше државе и осталог света. А ове године су се и могле доносити такве вести више но икад до сад. Па тако сад јављају из Силађске жупаније, да тамо ратари не само сад ору, но пољски послови — веле — нису од јесени ни за један дан прекидани. А у Суботици се прошле суботе појавила дуга. У Бузијашу су пак летеле кокице. У Ачану је цветала једна вишња, а и код нас су људи доносили цветове од кајсија и шљива. У Араду су у једном перивоју почеле да пупе руже. — А из торонталске жупаније пише један учитељ једном престоничком листу ове занимљиве и смешне ствари: Као обично изишао сам са једним својим учитељским другом после 4 сахата после подне, да се прођем по обали Тисе. И цела околина, колико око може догледати, зелени се као какав огромни ћилим и грли се са загасито плаветним небом. А по зелену ћилиму том шарени се разно пољско цвеће. Седосмо на меку траву и брасмо цвећа. А на дрвећу птице цвркују а босонога деца јуре и играју се по трави, као да је наступио мај. И целу ову слику руже једино гола дрвећа. Уз ово дивно чудо придружило се још и ово: Кад је сунце у један мах слабије светлило, указа се на западном делу небесног свода светла звезда, која се у сјају своме чисто истицала са сунцем. То беше Венера (Даница).

Црне богиње у Бечу. Из Беча јављају веома немилу вест. Бечу, на име, прети велика опасност од врло опасне заразе, а то су — црне богиње. Опасност је тим већа, што је изненада наступила и то баш на једној од бечких клиника, на клиници професора Најсера. Ту се разболеле две особе од богиња, што од њих поцрни и кожа а и под кожом се виде црни млазеви од крви. Од ове болести се врло брзо умире, и она спада међу оне болести које лечници зову апсолутно смртним болестима. Стога је Најсер одма дао пренети своје болеснике у болницу за заражене и учинио је пријаву власти, која је одма предузела потребне мере. До сад нису могли да дознаду, како је болест дошла у Беч и у општу болницу. И сад је страх тим већи, што не ће помоћи никакве мере, док се не уклони с клинике човек, од кога је поникла зараза.

Молба пруских Пољака руском цару. Сељаци из Сосновца под Могимним у Познању, који су под пруском влашћу, скупили су прилоге за гоњену пољску децу у Вресну, и те прилоге послали уредништву „Дзреника Познањског“ са овом молбом: „Слава Исусу Христу! Сузе пролисмо и срце нам се крвљу обли кад чусмо о суду у Гњезну и његовој пресуди над несретним жртвама из Вресна. И ми одма решисмо да пошљемо несретним мученицима братску помоћ. Познато нам је да је Њ. Велич. цар Вилхем П. био недавно у Виштинцу посредник најмилостивијега цара Николе П., и у име његово предао помоћ његову погорелцима пољским у поменутом месту. Зато мислимо да и у овоме случају, ужаснијем но што је пожар, треба прибећи његовом посредништву. Зато молимо да људи, који знају, напишу о суђењу у Гњезно, о томе шта је било на суду, да изнесу и одбране бранитеља, па да то помену Његовом Величанству цару Николи П. с молбом, да благоизволи заузети се за нас. Како Он, осим тога носи титулу Цара Пољског, извесно неће одбити нашу молбу, неће у толико пре што је у пријатељству с царем Вилхелмом. Може бити да ће цар Никола помоћи нашим несретним осуђеницима. Ово је врло значајно, јер је најбољи доказ да Пољаци престају да мрзе Русе, и долазе до уверења, да су просвећени Немци далеко гори тирани и силеџије, но окрутни Руси.

Велики пријатељ светског мира. Из Варшаве јављају, да је руски државни саветник, умрли проповедник мисли о миру, оставио у свом завештају 500,000 рубаља на добротворне сврхе. Од тога је наменио 50.000 на рад у корист светског мира. А у завештају своме обвезао је свога сина, да у корист мира ради заједнички са швајцарским одбором у Берну.

„Радикал“. Добијамо ове редове: „У Турској Кањижи почео је излазити од нове године мали листић „Радикал“. Излазиће сваке недеље, а цена му је годишње 4 круне. Власник и уредник му је Шандор Христифоровић.

Из 1. броја видимо, да је овај лист све друго пре, но радикал. Он је узео на се само тај назив, да уђе лакше у народ, па да после под именом радикала, напада радикале. Што год смо нашли у 1. броју тог листа, то је заметање трага (а не програм). На једном месту брани Ђуру Ђурковића и сигурно није далеко дан, кад ће почети бранити и патријарха Георгија“. — Може сваки чинити шта хоће, ал' право је, да чини отворено. Зашто се врана кити перјем, које јој не приличи. Ми познајемо онога господина, који је сад пред изборе за српски народно-црквени сабор измислио ову подвалу, али нека се много не радује. Са оваким средствима није нико далеко дотерао.

Време. По метеоролошком заводу очекивати је овда-онда облачно, но хладно и необично суво и лепо време.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 3. јануара.

Будимпешта. Сабор је решио, да у суботу стави на дневни ред предлог о броју регрута. Сутра нема седнице.

Траутенау. При избору за сабор Волф је поново изабрат. Добио је 1695 гласова, либерал Балман добио је 1301 глас, а Цижек 211 гласова. Избор је прошао на миру.

Париз. Против неких језуитских удружења покренуто је судско истраживање, што у пркос привидног својевољног разрешења, раде и на даље по старом.

Хаг. Влада поверљиво преговара са бурским вођама о закључку мира и прекиду борбе.

Трговина.

НОВИ САД, 3. јануара 1901. год Пшеница прва каквоће фор. 8·70—— н. Пшеница средња фор 8·40—50 н. Пшеница лакша роба фор. 8·20—30 н Наполица ф. 7·30 н. Јечам фор. 5·60—70— нов. Зоб фор. 7·10—20 нов. — Кукуруз у зрну ф. 4·60—70 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела изљена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	35—36 нов.	живе мере
„ средњи . .	33—34 нов.	
„ лаки . . .	30—32 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	32—35 нов. по клгр.	
Јагњци	—— по пару фор.	
Овци .	8—16 по пару фор.	

Стање воде под Новим Садом.

2. јануара било је	2·96 мет.
3. јануара било је	2·98 мет.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

1. јануара.

Пијаца је била слабија. Продано је на 40.000 мтцнт. Цена пала са 5—10 потура.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 80· цене од 50 килограма од 8 кр. 50 пот. до 8 кр. 85 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 79 цена од 50 килограма од 8 кр. 65 пот. до 8 кр. 95 п.;ештанска, нова, каквоћа по хект. од 75 до 80, цена од 50 килограма од 8 кр. 55 пот. до 8 кр. 95 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 79, цена од 50 кр. од 8 кр. 20 п до 8 кр. 95 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. — п. до 7 кр. 25 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 75 п. до 6 кр. 20 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 25 п. до 7 кр. 40 п.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 4 кр. 75 п. до 4 кр. 85 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр 75 пот.

Проја, од 4 кр. 50 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 54 кр. — п. до 54 кр. 50 п.

Сланина, 50 кгр. 42 кр. — п. до 42 к. 50 п.; сушена — кр. пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. — кр. — п. до — кр. — п. српски пекмез — кр. — п. до — кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 38 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 02 п
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	118 кр. 50 п
Угарска крунска рента	94 кр. 25 п
Аустријска златна рента	118 кр. 90 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 15 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	239 кр. 10 п.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У петак, 4 (17). јануара: **„Карлова тетка“**. Шала у 3 чина, написао Тома Брандон, с енглеског.

У недељу, 6. (19). јануара, по трећи пут: **„Васантасена“**. Староиндијска драма у 5 чинова, од индијског краља Чудраке, за позорницу прерадио Е. Пол, с немачког превео М. Р. Поповић. (Да би се могло одговорити жељи оних многих, који до сад нису никако могли добити улазница за прве две представе »Васантасена«, продаваће се за ову представу улазнице већ на три дана унапред у књижарници браће М. Поповића.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

„Рад“, деоничарско друштво за издавање српских књига и новина у Руми, покренуће од нове године лист под натписом:

„Српска Домаја“

лист за забаву и поуку.

Уредник:

Др. Славко Милетић.

„Српска Домаја“ намењена је српској породици. Задатак је овоме листу, да послужи српској просвети, уносећи у српски дом здрава и напредна просветна начела.

„Српска Домаја“ радиће у три главна правца:

I. „Српска Домаја“ пружаће српској породици одабрану и занимљиву забаву. Доносиће разноврсне радове из лепе књижевности, у првом реду изворне, а уз то добре преводе из словенске и стране књижевности.

II. „Српска Домаја“ радиће на васпитној задаћи српске породице, и доносиће у сваком броју поучне чланке о васпитању подмладка у напредном и српском духу.

III. „Српска Домаја“ стараће се о здрављу српских породица. Доносиће чланке из науке о чувању здравља по начелима модерне хигијене.

Ван тога ће „Српска Домаја“ претресати и друштвена питања, која иду у круг српске породице.

Обрађивање свију ових разноврсних предмета, биће поверено стручњацима, који ће се бринути, да пажљиво одаберу све оне најновије тековине на пољу науке и искуства, које се могу корисно применути на наш народни живот; да их прерађене у српском духу увесу у српски дом, те да на тај начин уђе што више нове, свеже крви у наш прилично учмали просветни живот.

Поред старијих већ признатих књижевника, имаће „Српска Домаја“ одушевљених и вредних помагача у своме тешком али благодарном послу и међу омладином, која је у првом реду позвана, да утече у напредном правцу на развитак свога народа.

„Српска Домаја“ излазиће у Новоме Саду сваке недеље у облику и обиму „Школског Одјека“.

Цена је „Српској Домаји“ 8 круна на годину, 2 круне на четврт године. Рукописи се шаљу дру Славку Милетићу у Вршац, а претплата администрацији „Српске Домаје“ у Нови Сад.

Ко жели да му се пошље угледни број „Српске домаје“ који ће изаћи већ о Божићу, нека се обрати на администрацију „Српске домаје“ у Нови Сад.

Управа друштва „Рада“ решила је, да претплата на сва три листа: „Заставу“, „Невен“ и „Српску Домају“ стаје укупно годишње 40 круна (место 42 кр.)

Управа друштва „Рада“.

Изашла је из штампе књига:

У чему је ствар?

Ова је књига написана на домаку нашег народно-црквеног сабора. Написао Јаша Томић. Српска штампарија дра Свет. Милетића. На 80 страна. — Цена 40 потура.

У књизи су ови одељци: 1. Прва реч. 2. Шта је то автономија и из чега извире? 3. Наша автономија и државна власт. 4. Борба у крилу наше цркве. 5. Калуђери и манастири. 6. Проневере патријарха Георгија. 7. Тајна последњих сабора. 8. На коју ћемо страну? 9. Завршна реч.

Поруџбине нека се шаљу на госп. Косту Леру у Нови Сад.

ОГЛАСИ.

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА, КОЛОНИЈАЛА, ДЕЛИКАТЕСА, ВИНА И БРАШНА

ЖИВКОВИЋ И ЈОВИЧИЋ

ЗАГРЕБУ

потребују једног старијег и једног млађег помоћника, који су немачком и мађарском језику подпуно вични. Оферти с фотографијом имаће првенство. 12 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ПАЈЕ РАДАНОВИЋА

У ОСЕКУ

потребује једног шегрта. 14 2—2

ВАНРЕДНО ЈЕФТИНО!

ДАВИД ЋУРЧИЋ

НОВИ САД.

ВЕЛИКИ ИЗБОР

ШТОФОВА ЗА ЖЕНСКЕ ХАЉИНЕ

ПЛАТНА

ШТОФОВА ЗА СВЕШТЕНИЧКЕ ХАЉИНЕ

појасева од 3 ф. на више

ТЕПИХА

ВЕША ЖЕНСКА И МУШКА

АСТАЛСКА РУБЉА

ОПРЕМЕ ЗА НЕВЕСТЕ

и све остало у ову струку спадајуће

ВАНРЕДНО ЈЕФТИНО! 610 21—25

ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

ЂОРЂА ИВКОВИЋА

У НОВОМЕ САДУ

у дунавској улици, у сопственој кући снабдевена

са шест машина, које креће

ГАС-МОТОР

и обновљена знатно

са најновијим модерним словима

И УКРАСИМА.

Израђује наручбине

НАЈЛЕПШЕ И НАЈБРЖЕ

а по цени

јефтиније него игде.

5 2 5

„Baaume de Pétrole“

УПОТРЕБЉАВАЈТЕ САМО од ПЕТРОВИЋА

Ми смо питали наше кућевне лечнике, које је средство најбољс ПРОТИВ ОПАДАЊА И ОСВЕЖИВАЊА КОСЕ. Нами су препоручили „Петролеум-балсам“

„Baaume de Pétrole“

и ми из искуства слободно препоручујемо употребљивање тога јединственог средства без шпеције које није шкодљиво а мирис пријатан.

Кроз употребу петрол. балсама постиже се успех: да коса изнова освежи, добије врло леп сјај постане гипка густа и мека. Перут изчисти и почне бујно напредовати.

Једна боца кошта 3 круне заједно са упутством.

Само оригинално добија се у дрогерији.

741 10—25 **Petrovits Miklos**

Budapest Becsi utcza 2 szam.

НАЈБОЉЕ ПРОТИВ ОПАДАЊА КОСЕ

Испитано престолничким физиком.

СЛИКАРСКО-УМЕТНИЧКИ ЗАВОД

који се налази у кући СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕНЕ ОПШТИНЕ

ГЛАВНА УЛИЦА БР. 25. **У НОВОМ САДУ** ГЛАВНА УЛИЦА БР. 25.

Част ми је поштованом грађанству, како у месту, тако и ван Новог Сада, учтиво објавити, да сам уз свој сликарски завод, отворио и

ЗАВОД УВЕЛИЧАВАЊА СЛИКА

у којем увеличавам са сваке, па и најмање и најстарије слике **природну величину,** *како у фотографији тако и у креди, акварелу, пастелу и масној боји на* **„Платино бромиду“**, *хартији, картону и платну. Ове су слике најзгоднији и најлепши поклон за украс соба, за успомену о имен-дану, Божићу, Новој Години и другим томе равним приликама.*

Даље израђујем без разлике све у ову струку спадајуће радове на свакој фотографској хартији, порцелану и т. д Уједно препоручујем сваке врсте готових оквира, које уз моје слике по свом коштању рачунам.

Пошто сам у својој струци усавршен и по највећим иноземским као и овостраним заводима стручне науке прао, уверен сам, да ћу свако поклоњено ми поверење мојих поштованих муштерија на потпуно задовољство, како најсолиднијом послугом, тако и умереним ценама извршити. Најпонизније пак молим, да ме у свом подузећу као младог почетника поруџбинама потпомоћи изволите. У том очекивању за све горе наведено јемчи

С одличним поштовањем

Иван Ј. Стојковић,

сликар.

5—6 732

Атеље се од 10 сах. пре- до 3 сахата по подне добро загрева.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.